עיניים עצומות לרווחה: מדינת ישראל מתגייסת לטובת רוסיה

written by יוסף רוזן | 13.11.2024

בחודשים האחרונים רוסיה נמצאת במומנטום מדיני חיובי, שכלל ביקורים מדיניים של הנשיא פוטין מחוץ לרוסיה, אירוח הפורום המורחב של ארגון ה-BRICS, והידוק הקשר עם שותפותיו, על אף המאמצים לבודד את רוסיה.

כך, ביוני האחרון, פוטין וקים ג'ונג און חתמו על הסכם שותפות אסטרטגית, שאושרר החודש בפרלמנט הרוסי, ומבטא מחויבות לסיוע צבאי הדדי במקרה שאחת מהן תותקף. הסכם זה מציין את ההתקרבות המשמעותית ביותר בין המדינות מאז המלחמה הקרה. כמו כן, יותר מעשרת אלפים חיילים מצפון קוריאה הגיעו לרוסיה וכבר מתאמנים לקראת חידוש המתקפה הרוסית בקורסק. הודות לחיילים מצפון קוריאה, רוסיה מסוגלת כעת לנהל מספר חזיתות במקביל. עם זאת, יצוין כי לחיילים אלה אין ניסיון מבצעי, ולא ברור מה תהיה תרומתם למאמץ הרוסי.

גם רוסיה ואיראן שואפות לחזק שיתוף הפעולה ביניהן תחת הסכם חדש לשותפות אסטרטגית לעשרים וחמש השנים הבאות, שמחליף הסכם דומה שנחתם ביניהן ב-2001. יחסיהן העמיקו מאז הגברת הנוכחות הרוסית בסוריה ב-2015, שלוותה בשיתוף פעולה מבצעי, מודיעיני, לוגיסטי ובגיבוי מדיני, כולל לשלוחותיה של איראן. יחסים אלה התרחבו עם הפלישה הרוסית לאוקראינה, וסיוע איראני לרוסיה באמל"ח וכטב"מים.

ההסכם שצפוי להיחתם עד לסוף השנה, שואף לספק מענה במישור הכלכלי והמדיני לסנקציות המערב נגדן, כולל מתווים של סחורות תמורת גז ונפט, הרחבת תשתיות האנרגיה בין המדינות, הגברת השפעה אזורית ובינ"ל באמצעות ארגוני ה-BRICS וה-SCO, ומשקף גם זהות האינטרסים הביטחוניים בזירות אוקראינה והמזרח התיכון, כולל מול שלוחותיה של איראן חיזבאללה וחמאס.

בעוד שהקשר הרוסי עם חיזבאללה הינו בעיקר תוצאה של הכניסה הרוסית לסוריה והרחבת שיתוף הפעולה עם איראן, הקשר עם חמאס עמוק יותר. במשך שנים רוסיה קידמה שיח פיוס בין הפלגים הפלסטיניים השונים, לכאורה כדי לקדם אחדות פלסטינית שתתרום למימוש פתרון "שתי המדינות". בפועל, רוסיה סיפקה תמיכה מדינית לחמאס, אירחה את ראשיה, ומעולם לא הכניסה את הארגון לרשימת ארגוני הטרור הלאומית, על אף הכרה בתנועת האחים המוסלמים ככזה.

יתרה מכך, מאז 7 באוקטובר, רוסיה הפגינה עמדות אנטי-ישראליות ואנטישמיות תוך גינוי פעולות צה"ל והשוואתן לנאציזם, אימוץ עמדת חמאס וקריאות לסיים את המלחמה בהקדם.

גורמים רוסים הרחיבו את קמפיין ההשפעה והדיסאינפורמציה שלהם בתוך ישראל, כולל הפצת תכנים אנטישמיים ברשתות החברתיות. על אף כל אלה והתחזקות השותפויות תחת הציר הרדיקלי, מדינת ישראל עדיין תולה תקווה בכך שרוסיה תוכל למלא תפקיד חיובי במזרח התיכון, כפי שמילאה לפרקים בשנים 2015-2021. זאת, מעבר להשפעה הרוסית האפשרית בסוגיית החטופים.

בהקשר זה, התקיימו לאחרונה מספר ביקורים של גורמים ישראלים רשמיים ברוסיה, בהם המזכיר הצבאי והשר לנושאים אסטרטגיים, דרמר, אשר עסקו בזירה הצפונית, בהסדרה אפשרית בלבנון ובאיראן. מגעים אלה מתנהלים במקביל, וככל הנראה בתיאום, למאמצי השליחים האמריקנים הוכשטיין ומקגורק, להגיע להסדרה בלבנון. לפי מספר דיווחים, התפקיד שמתהווה לרוסיה בהסדר שכזה הוא מניעת העברות אמל"ח דרך סוריה לחיזבאללה בלבנון.

אולם, הציפייה בקרב מקבלי ההחלטות בישראל שרוסיה תמלא תפקיד זה באופן מחויב, מתעלמת מהשינויים הגאופוליטיים שהתרחשו בשלוש השנים האחרונות, וכן התעלמות מניסיון העבר המר מול הרוסים שעצמו עיניים מול העברות אמל"ח איראניות תוך שהם מספקים מטריה לוגיסטית לכך. בנוסף, מהלך זה ייצר לקרמלין מנוף לחץ עתידי כנגד ישראל, מנוף שצפוי, כפי שקרה בעבר, לגרור דרישות רוסיות מישראל לפעול לטובת רוסיה במגוון סוגיות.

כך למשל, כבר עתה סוגיית חצר אלכסנדר נבחנת מחדש באופן חיובי. לדברי מקורבו של פוטין, סטפאשין שעומד בראש הארגון הרוסי האחראי על נכסי הכנסייה האורתודוכסית (IPOS), ראש הממשלה כינס את צוות השרים לבחינת הבעלות על הנכס. יוזכר כי הרוסים דרשו לרשום הנכס על שמם, ובהמשך גם ציפו להכרעה בשאלת הבעלות על המתחם לטובתם. לסוגיה זו גם משקל מדיני, שכן הנכס מהווה נדבך נוסף במאבק הרוסי באוקראינה (רוב הצוות בנכס מאוקראינה), והרחבת השפעתה באמצעות הכנסייה.

יודגש כי חשוב להידבר עם הרוסים על רקע יחסיהם עם איראן ושלוחותיה, אך ישנו הבדל מהותי בין ניהול דיאלוג וערוצי קשר, לבין מתן תפקיד פורמלי בהסדרה. במקום גישה פייסנית כלפי הקרמלין, ראוי לנצל את הנסיבות הגאופוליטיות הנוכחיות, בכדי לדאוג לאינטרסים של מדינת ישראל בזירה הצפונית באמצעות הפעלת והקרנת כוח, כולל באיום על יציבות משטר אסד אם העברות אמל"ח יימשכו. בתוך כך, גם רצוי כי מדינת ישראל תימנע ממתן לגיטימציה למעורבות ודריסת רגל רוסית בעזה ובלבנון לאחר המלחמה.

פורסם באתר וואלה, בתאריך 13.11.2024.

הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.